РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на здравеопазването
Регионална здравна инспекция - Благоевград

ГОДИШЕН ДОКЛАД за 2023 г.

с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите електромагнитни лъчения, като фактор на жизнената среда, и на обектите, източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращите лъчения са част от електромагнитния спектър, като това са: ултравиолетови и инфрачервени лъчи, радиочестотни и микровълнови полета, свръхнискочестотни, статични (постоянни) електрически и магнитни полета .

Електромагнитните полета / ЕМП / се разделят на постоянни електрически и магнитни полета, / нискочестотни и високочестотни /. Най - чести източници на постоянните електрически и нискочестотните магнитни полета са електропроводите, битовите електрически уреди и компютрите. При високочестотните / радиочестотни / полета основни източници са: радарите, радио и телевизионните кули. Радиочестотните полета имат множество приложения и при модерните комуникации : най - разпространени източници са мобилните телефони и техните базови станции. Медицинските скенери, радарните системи и микровълновите печки също използват радиочестотни полета .

Източниците на ЕМП излъчват в различни честотни диапазони и с различна мощност. Например радио- и телевизионните предаватели излъчват на по-ниски честоти при по - големи мощности от източниците, използвани в мобилната комуникация .

Съгласно параграф 1 т. 12, буква „е” от допълнителните разпоредби на Закона за здравето / ДВ бр. 70 от 2004 г /, нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактор на жизнената среда и подлежат на контрол. На основание параграф 1 т. 9, буква „ф” от допълнителните разпоредби на Закона за здравето, обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и подлежат на държавен здравен контрол. Контролът се извършва в съответствие с разпоредбите на Наредба № 36 от 2009 г. за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол / обн., ДВ, бр. 63 от 2009 г., изм. и доп., бр. 82 от 2014 г./ .

На основание чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето, регионалните здравни инспекции създават и поддържат **публичен регистър** на обектите с обществено предназначение, а съгласно чл. 26 от Наредба № 36 от 2009 г., в регионалните здравни инспекции се **създават, поддържат и съхраняват досиета** на обектите с обществено предназначение .

Българското законодателство установява два етапа на контрол върху ЕМП. Първият се отнася до изчисляване на хигиенно-защитните зони около излъчващите съоръжения, а вторият се отнася до проверка на хигиенно-защитната зона чрез измерване на стойностите на ЕМП с прилагане на стандартни методи .

За контрол на ЕМП са създадени норми за защита на населението от вредното им въздействие в честотния обхват от 30 kHz до 30 GHz, регламентирани в Наредба № 9 от 14.03.1991 г. за пределно-допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти / обн. ДВ. бр. 35 от 03.05.1991 г., изм. ДВ бр. 8 от 2002 г. /.

1. Брой обекти, източници на електромагнитни лъчения / ЕМЛ /, вписани в регистъра на обектите с обществено предназначение на територията на област Благоевград, разпределени по общини :

В таблица 1 са представени броя обекти, източници на нейонизиращи лъчения, разпределени по общини :

Таблица 1

Година	**2011 – 2022 г.**						**2023 г.**						**Общо**
Община	**А1 БЪЛГАРИЯ**	**ЦЕТИН БЪЛГАР**	**БТК ЕАД**	**НУРТС ДИДЖИТ**	**БУЛСАТКОМ ЕА**		**А1 БЪЛГАРИЯ**	**ЦЕТИН БЪЛГАР**	**БТК ЕАД**	**НУРТС ДИДЖИТ**	**БУЛСАТКОМ ЕА**		

	А Д	**И Я Е А Д**		**Ъ Л Е А Д**	**Д**		**Е А Д**	**И Я Е А Д**		**Ъ Л Е А Д**	**Д**		
Благоевград	21	19	13	0	6		3	0	0	0	-6		56
Петрич	13	10	12	0	2		0	0	0	0	-2		35
Сандански	14	12	12	1	2		0	0	0	0	-2		39
Кресна	1	2	1	1	0		0	0	0	0	0		5
Струмяни	1	2	1	0	0		0	0	0	0	0		4
Гоце Делчев	10	12	7	1	2		0	0	0	0	-2		30
Сатовча	5	8	4	0	0		0	0	0	0	0		17
Белица	3	3	4	1	0		0	0	0	0	0		11
Якоруда	5	5	5	0	0		0	0	0	0	0		15
Банско	12	14	7	0	0		0	0	0	0	0		33
Хаджидимово	3	5	4	0	0		0	0	0	0	0		12
Разлог	9	7	5	0	2		0	0	0	0	-2		21
Гърмен	4	6	3	0	0		0	0	0	0	0		13
Симитли	2	6	7	0	0		0	0	0	0	0		15

Общият брой обекти, източници на нейонизиращи лъчения, регистрирани на територията на област Благоевград, е 306 бр. Най-голям е броят обекти, източници на нейонизиращи лъчения, регистрирани на територията на община Благоевград – 56 бр. Следват общините Сандански и Петрич по брой на регистрирани обекти – съответно 39 бр. и 35 бр. Най-малко базови станции са разположени на територията на общините Кресна и Струмяни – съответно 5 бр. и 4 бр.

2. Разпределение на обектите, източници на електромагнитни лъчения, според собственика :

Съгласно действащото законодателство РЗИ – Благоевград вписва в публичен регистър обектите, източници на нейонизиращи лъчения, на територията на областта, като разпределението им според собственика е посочено в таблица 2 :

Таблица 2

	Разпределение на обектите, източници на ЕМП според собственика :						ОБЩО
	А1 България ЕАД	***Цетин България ЕАД***	***БТК ЕАД***	***НУРТС Диджитъл ЕАД***	***Булсатком ЕАД***		
Регистрирани обекти, източници на нейонизиращи лъчения, в регистъра на обектите с обществено предназначение на територията на област Благоевград **(2011-2022 г.)**	*102*	*112*	*85*	*4*	*14*		*317*
Регистрирани и заличени обекти през **2023 г**.	*4*	*-1*	*0*	*0*	*-14*		*-11*
Общо:	*106*	*111*	*85*	*4*	*0*		*306*

Забележка: Представените данни са за период до 15.12.2023 г

3. Цел на мониторинга :

- Представяне на актуални данни за състоянието на електромагнитните полета ;
- Определяне на риска от електромагнитните лъчения, включващо :
    - Идентифициране на опасностите от облъчване с електромагнитни полета ;
    - Фиксиране на потенциалните здравни последици от тези опасности / оценка на риска / ;
    - Въвеждане на правила и препоръки за опазване здравето на населението / управление на риска / .

4. Обекти, подлежащи на мониторинг :

РЗИ – Благоевград извършва мониторинг от 2015 г. на всички обекти: източници на електромагнитни полета, разположени в близост до сградите и прилежащите терени на детски, учебни и лечебни заведения и на 10 % от всички останали обекти, разположени на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради / централна градска част и жилищни комплекси / на територията на област Благоевград.

5. Обекти с извършен мониторинг.Данни от проведени измервания :

През 2023 г. РЗИ – Благоевград извърши мониторинг на 7 бр. обекти, източници на електромагнитни лъчения, разположени в близост до сградите и прилежащите терени на детски, учебни и лечебни заведения на територията на област Благоевград и 29 бр. обекти, съставляващи 10 % от всички регистрирани обекти, източници на нейонизиращи лъчения, като са избрани обекти, излъчващи на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради / централна градска част и жилищни комплекси /, както следва :

5.1. Мониторинг на обекти на територията на всички детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източници на нейонизиращи лъчения в границите на хигиенно-защитните им зони :

Таблица 3

№	Точки за измерване на територията на детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източника на ЕМП. Протокол от контрол на ЕМП	Обект на контрол, източник на електромагнитно поле

1.	Детска градина ДГ № 4 “ Радост “ – двор , гр. Гоце Делчев. Протокол № 20/ 16.06.2023 г.	БС BLG 0085.A001 “ Шар Планина “ на “ А1 България ” ЕАД гр. Гоце Делчев, ул. “ Шар Планина “ № 4, вх. А, УПИ VIII, кв. 25.
2.	Спортна зала “ Скаптопара “ и спортна детска площадка /игрище /, гр. Благоевград, Протокол № 41/ 15.09.2023 г.	БС BLG 0245.A000 “ Октомври “ на “ А1 България “ ЕАД гр. Благоевград, ж.к. “ Запад “, бл. 36, сграда с идентификатор 04279.609.24.3.
3.	Професионална гимназия по механизация на селското стопанство “ Пейо Яворов “ – двор , гр. Гоце Делчев. Протокол № 23/ 15.06.2023 г.	БС BLG 0013 “ Бяло Море “ на “ А1 България ” ЕАД гр. Гоце Делчев, ул. “ Симеон Радев ” № 15, поземлен имот 17395.501.2483.
4.	Детска градина ДГ № 4 “ Първи юни “ – двор , гр. Благоевград. Протокол № 14/ 02.06.2023 г.	БС BLG 0095.A005 на “ А1 България “ ЕАД гр. Благоевград, ж.к.“ Струмско“, ул. “Броди” бл. № 26, вх. А, сграда с идентификатор 04279.629.114.5.
5.	Двуетажна сграда на училище ОУ “ Свети Климент Охридски “ . гр. Добринище. Протокол № 27/ 03.07.2023 г.	БС BLG 0021 на “ А1 България “ ЕАД гр. Добринище, ул. “ Георги Димитров “ № 17, хотел “ Добринище “.
6.	Професионална лесотехническа гимназия “ Никола Вапцаров “ – двор, гр. Банско.	БС 2239 на “ Цетин България “ ЕАД гр. Банско, ул. “ България “ № 31, сграда с идентификатор 02676.501.351.17..

	Протокол № 29/ 03.07.2023 г.	
7.	Детска градина ДГ № 3 ” Детелини ” – спално помещение на 3-ти етаж. гр. Благоевград Протокол № 56/ 27.10.2023 г.	БС 2209 на “ Цетин България “ ЕАД гр. Благоевград, ул. ” Катина и Никола Хайдукови ” № 66, сграда с иентификатор 04279.606.252.1.

Резултатите от извършения мониторинг на описаните обекти, източници на ЕМП, са посочени в Приложение № 1 към доклада .

5.2. Мониторинг на обекти, източници на нейонизиращи лъчения, съставляващи 10 % от всички регистрирани обекти, разположени на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради (централна градска част и жилищни комплекси) :

Таблица 4

№	Точки за измерване. Протокол от контрол на ЕМП	Обект на контрол, източник на ЕМП
1.	Населена околност; Протокол № 01/ 06.04.2023 г.	БС 2504 на “ Цетин България ” ЕАД гр. Благоевград, ул. "Григор Пърличев" № 5, сграда с идентификатор 04279.604.321.1 .
2.	Населена околност; Протокол № 02/ 06.04.2023 г.	БС BLG 0020 на “ A1 България “ ЕАД. гр. Благоевград, пл. " Георги Измирлиев " № 9 .
3.	Населена околност;	БС BLG 0039.A006 на “ A1 България ” ЕАД

	Протокол № 03/ 18.04.2023 г.	гр. Благоевград, ул. " Славянска ", № 8 - 12, сграда с идентификатор 04279.601.357.4 .
4.	Населена околност; Протокол № 04/ 02.05.2023 г.	БС BLG 0081 на “А1 България “ ЕАД гр. Петрич, ж.к. " Самуил " , бл. 12 .
5.	Населена околност; Протокол № 05/ 02.05.2023 г.	ППС SO 1654_B на “ БТК “ ЕАД гр. Петрич, ж.к. " Самуил ", бл. 9 .
6.	Населена околност; Протокол № 06/ 02.05.2023 г.	ППС SO 1711 на “ БТК “ ЕАД гр. Петрич, ул. " Сандо Китанов ", № 7 .
7.	Населена околност; Протокол № 07/ 02.05.2023 г	ППС SO 1665_A на “ БТК “ ЕАД гр. Петрич, ул. " Цар Борис III " бл. № 57 .
8.	Населена околност; Протокол № 08/ 15.05.2023 г	БС 2197 на “ Цетин България “ ЕАД с. Склаве, общ. Сандански, ул. " Соколова скала " № 18 .
9.	Населена околност; Протокол № 09/ 15.05.2023 г	ППС SO 1772 на “ БТК “ ЕАД гр. Сандански, ул. " Свобода ", № 47 .
10.	Населена околност; Протокол № 10/ 15.05.2023 г.	ППС SO 1632 на “ БТК ” ЕАД гр. Сандански, ул. " Свобода " № 27, Централна поща .

11.	Населена околност; Протокол № 11/ 15.05.2023 г.	БС 2023 на “Цетин България“ ЕАД гр. Сандански, ул. " Цар Самуил " № 1, сграда с идентификатор 65334.300.623.2 .
12.	Населена околност; Протокол № 12/ 19.05.2023 г.	БС BLG 0030.A003 на “ A1 България “ ЕАД с. Гърмен, общ. Гърмен, УПИ VIII, имот с планоснимачен № 256, кв. 22, Читалище " Искра ".
13.	Населена околност; Протокол № 13/ 19.05.2023 г.	БС 2264 на “ Цетин България “ ЕАД с. Гърмен, общ. Гърмен, Център – поща .
14.	Населена околност Протокол № 15/ 08.06.2023 г.	БС BLG 0001.A003 на “ A1 България ” ЕАД с. Аврамово, общ. Якоруда, УПИ V-60, кв. 26 .
15.	Населена околност Протокол № 16/ 08.06.2023 г.	БС BLG 0010.A007 на “ A1 България ” ЕАД гр. Белица, общ. Белица, ул. " Владимир Поптомов ", сграда с идентификатор 03504.402.160.1 .
16.	Населена околност Протокол № 17/ 08.06.2023 г.	ППС SO 1705 на “ БТК “ ЕАД гр. Белица, общ. Белица, ул. " Георги Андрейчин," № 12 .
17.	Населена околност Протокол № 18/ 08.06.2023 г.	ППС SO 1608 на “ БТК “ ЕАД

		гр. Разлог, пл. " Преображение ", ул. " Христо Ботев ", № 1, сграда с идентификатор 61813.759.39.1 .
18.	Населена околност Протокол № 19/ 08.06.2023 г.	БС BLG 0076 на “ А1 България ” ЕАД гр. Разлог, пл. " Преображение ", № 1 .
19.	Населена околност Протокол № 21/ 16.06.2023 г.	ППС SO 1655 на “ БТК ” ЕАД гр. Гоце Делчев, ж.к. " Дунав ", бл. № 25, сграда с идентификатор 17395.501.3182.18 .
20.	Населена околност Протокол № 22/ 16.06.2023 г.	БС 2294 на “ Цетин България “ ЕАД гр. Гоце Делчев, ж.к. " Дунав " бл. № 25 А, сграда с идентификатор 17395.501.3182.5 .
21.	Населена околност Протокол № 24/ 03.07.2023 г.	БС BLG 0008.A014 на “А1 България“ ЕАД гр. Банско, пл. " Никола Вапцаров ", поземлен имот с идентификатор 02676.501.2320 .
22.	Населена околност Протокол № 25/ 03.07.2023 г.	БС BLG 0191.E002 на “ А1 България “ ЕАД гр. Банско, м. " Кошерината ", сграда с идентификатор 02676.21.48.3 - хотел " Парадизо Верде Апартментс " .
23.	Населена околност Протокол № 26/ 03.07.2023 г.	ППС SO 1653_A на “ БТК ” ЕАД гр. Банско, ул. " Солун ", № 23, хотел " Шато Вапцаров ", парцел VIII, кв. 197 .

24.	Населена околност Протокол № 28/ 03.07.2023 г.	ППС SO 1607 на “ БТК “ ЕАД гр. Банско, ул. " Цар Симеон " № 54 .
25.	Населена околност Протокол № 40/ 15.09.2023 г.	БС 2020 на “ Цетин България ” ЕАД гр. Благоевград, бул. " Свети Свети Кирил и Методий " № 25, сграда с идентификатор 04279.615.143.1 .
26.	Населена околност Протокол № 52/ 11.10.2023 г.	БС BLG 0036 на “ A1 България ” ЕАД гр. Благоевград, ул. " Тракия " № 6, сграда с идентификатор 04279.613.216.1 .
27.	Населена околност Протокол № 53/ 16.10.2023 г .	БС BLG 0402.A000 на “ A1 България ” ЕАД гр. Благоевград, ул. " Александър Стамболийски " № 77, сграда с идентификатор 04279.621.9.1 .
28.	Населена околност Протокол № 54/ 16.10.2023 г.	ППС SO 1559_B на “ БТК ” ЕАД гр. Благоевград, ул. " Дъбравска ", № 12В, имот с идентификатор 04279.605.120 .
29.	Населена околност Протокол № 55/ 23.10.2023 г.	БС BLG 0037.A004 на “ A1 България “ ЕАД гр. Благоевград, ул. " Катина и Никола Хайдукови ", № 72, сграда с идентификатор 04279.606.252.4 .

Резултатите от извършения мониторинг на описаните обекти, източници на ЕМП, са посочени в Приложение № 2 към доклада .

Данните от **Приложение 1 и Приложение 2** показват, че измерените стойности на плътността на мощност в мерна единица S (μW/ cm²) в избраните контролни точки **не**

надвишават пределно-допустимото ниво за населени територии от **10 µW/ cm² (микроват на квадратен сантиметър) .**

6. Технически средства, с които са проведени измерванията :

При контрола е използвано следното оборудване:

Преносим уред за измерване на ЕМП Narda Broadband Field Meter NBM – 550 на фирма "Narda Safeti Test Solutions"

- Работна честотна лента – от 100 kHz до 6 GHz
- Неопределеност – ± 15%
- Чувствителност – 0,1 µW/cm²
- Антена – изотропна

7. Проверки по сигнали и резултатите от тях:

През 2023 г. в РЗИ – Благоевград не са постъпвали сигнали, свързани с излъчващи обекти, източници на нейонизиращи лъчения .

8. Изводи и заключения.

Съгласно представените резултати от измервания на ЕМП в населените територии на област Благоевград няма констатирани случаи на несъответствия с Наредба № 9 за пределно-допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти /обн. ДВ бр. 35 от 1991 г. изм. ДВ бр. 8 от 2002 г./. Измерените стойности отговарят на приетите в българското законодателство хигиени норми.

Данните от мониторинга за 2023 г. са въведени в информационната система за източниците на ЕМП и са изпратени на НЦОЗА за публикуване.

След извършен сравнителен анализ за периода 2015 г.- 2023 г. се установява трайна тенденция за спазване изискванията на Наредба № 9 /1991 г. /ДВ бр. 35/ 03.05.1991 г./ на МЗ за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти.

Заключение:

Съотнесени към националните хигиенни норми и препоръките на ЕС, СЗО и Международната комисия за защита от нейонизиращи лъчения /ICNIRP/, измерените стойности показват, че не се констатира здравен риск от облъчване на населението с ЕМП, излъчвани от антените на базовите станции за мобилна комуникация на

територията на област Благоевград. В случай на установени нарушения, както по света, така и в България, се препоръчва поставяне на заграждения и предупредителни табели с цел ограничаване достъпа на населението до местата с превишени хигиенни норми.

9. Лице, изготвило доклада, подпис и контакти за връзка :

Инж. Смилена Живкова Николова, главен инспектор в отдел "ДЗК", дирекция "ОЗ" на РЗИ – Благоевград, тел.: 0882 669314.

10. Приложения :

- **Приложение № 1 -** Резултати от извършения мониторинг на обектите, източници на нейонизиращи лъчения, на територията на всички детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източниците в границите на хигиенно-защитните им зони **.**

- **Приложение № 2 -** Резултати от извършения мониторинг на обектите, източници на нейонизиращи лъчения, съставляващи 10 % от всички регистрирани обекти, разположени на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради .